Wappo

El **wappo** és una llengua probablement aïllada, tot i que alguns lingüistes la classifiquen dins de la família de llengües yuki-wappo (Powers 1877, Powell 1891, Kroeber 1925 i Elmendorf 1968), tanmateix com els propis membres de l'ètnia wappo que encara sobreviuen. Es tracta d'una llengua extinta, val a dir, sense parlants actuals. La darrera persona que la va tenir com a llengua materna, Laura Fish Somersal, va morir l'any 1990.[1]

Els wappo o ashochimí[2] vivien a Califòrnia, a la capçalera del riu Napa i a tot el llarg del riu Rus, a uns cent quilòmetres al nord de l'actual San Francisco. Van ser massacrats durant el segle XIX per mexicans, buscadors d'or i miners, a més a més d'epidèmies. Avui en dia resten prop de dues-centes cinquanta persones pertanyents a aquesta ètnia, totes elles parlants d'anglès.

Es creu que l'origen de la paraula wappo ve del castellà "guapo" en l'accepció antiga de "valent".[3] Es creu que està relacionat llunyanament amb el yuki, i està força influenciada pel pomo.[4]

Paul Radin publicà els primers texts d'una gramàtica wappo en la dècada de 1920. Jesse O. Sawyer publicà "English-Wappo Vocabulary" en 1965 i continuà estudiant la gramàtica wappo durant tota la seva vida. Altres lingüistes que han contribuït a l'estudi del wappo són William E. Elmendorf, Alice Shepherd, Sandra Thompson, Joseph Sung-Yul Park i Charles N. Li.[1]

Contingut

Fonologia
- Vocals
- Consonants

Numerals

Referències

Bibliografia

Enllaços externs

Wappo

Ashochimí

Tipus	llengua morta, llengua i llengua extinta

Parlants

extinta principalment a Califòrnia

Rànquing	-
Parlat a	Estats Units
Oficial a	-

Autòcton de	wappos i Califòrnia

Classificació lingüística

Llengües yuki-wappo

- wappo

Característiques

Institució de normalització	-
Nivell de vulnerabilitat	6 extint

Codis

ISO 639-1	-
ISO 639-2	-
ISO 639-3	wao
Glottolog	wapp1239 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/wapp1239)
Ethnologue.com	wao (http://www.ethnologue.com/language/wao)
UNESCO	850 (http://www.unesco.org/languages-atlas/en/

	atlasmap/language-id-850.html)
IETF	wao
Endangeredlanguages.com	1150 (http://www.endangeredlanguages.com/lang/1150)

Fonologia

Vocals

El wappo té cinc qualitats vocals, però la literatura és inconsistent pel que fa a si hi ha una distinció de longitud. En el seu lèxic wappo, Sawyer transcriu les vocals llargues, però Thompson et al., qui va treballar amb el mateix parlant, informant que no van escoltar cap vocal llarga.[3][5]

Segons Radin els següents diftongs esdevenen en Wappo: /ao/, /ai/, /ɛo/, /ɛi/, /ɛu/, /ei/, /ɔi/, /iɛ/, i /ui/.[6]

	Frontal	Posterior
Alta	i	u
Mitjana	e	o
Baixa	a	

Consonants

L'estil de la transcripció (símbols en negreta) es basa en el treball de Sawyer amb Somersal, amb una interpretació posterior per Thompson, Parc i Li. Thompson et al. proposen que el wappo té tres tipus d'oclusives: plana, aspirada i glotalitzads. Oclusiva més /h/ són, per tant, tractades com oclusives aspirades.[3] Sawyer notà que /f/, /d/, /g/, /r/ i /rʼ/ són usades en préstecs de l'espanyol.[5]

		Labial	Dental	Alveolar	Palatal	Velar	Glotal
Oclusiva	**sorda**	**p** [p]	**t** [t̪]	**ṭ** [t̪]		**k** [k]	**ʔ** [ʔ]
	aspirada	**pʰ** [pʰ]	**tʰ** [t̪ʰ]	**ṭʰ** [t̪ʰ]		**kʰ** [kʰ]	
	glotalitzada	**pʼ** [pʼ]	**tʼ** [t̪ʼ]	**ṭʼ** [t̪ʼ]		**kʼ** [kʼ]	
Africada	**sorda**			**c** [t͡s]	**č** [t͡ʃ]		
	glotalitzada			**cʼ** [t͡sʼ]	**čʼ** [t͡ʃʼ]		
Fricativa	**sorda**			**s** [s]	**š** [ʃ]		**h** [h]
Nasal	**plana**	**m** [m]		**n** [n]			
	glotalizada	**mʼ** [mʼ]		**nʼ** [nʼ]			
Aproximant	**plana**	**w** [w]		**l** [l]	**y** [y]		
	glotalitzada	**wʼ** [wʼ]		**lʼ** [lʼ]	**yʼ** [yʼ]		

Numerals

Els cinc primers números en wappo són:

1 Pawa

2 Hopi'

3 Hopo'ka

4 Ola

5 Kata

Algunes paraules wappo:

- Home: Ewi'
- Dona: Met'ai
- Gos: Tsu'itsu
- Sol: Hina
- Lluna: Hina
- Aigua: Me'i

Referències

1. Sawyer, Jesse O., "Wappo studies" (1984). Survey Reports. Report #7.
2. Powers, Stephen, "Tribes of California" (1877) (http://books.google.cat/books?id=j6YqAAAAMAAJ&dq=powers+1877+northern+california+indians&printsec=frontcover&source=bn&hl=ca&ei=YHLLS_XBAYS29gTvzq24BA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=4&ved=0CBgQ6AEwAw#v=onepage&q=wappo&f=false)
3. Thompson, Sandra A., Joseph Sung-Yul Park, and Charles N. Li, *A Reference Grammar of Wappo (http://repositories.cdlib.org/ucpress/ucpl/vol_138)*, (May 1, 2006). UC Publications in Linguistics, vol_138. ISBN 978-0-520-09854-1.
4. Golla, Victor. (2011). *California Indian Languages.* Berkeley: University of California Press. ISBN 978-0-5202-6667-4
5. Sawyer, Jesse O., "English-Wappo Vocabulary" (Aug 25, 1965). UC Publications in Linguistics. Paper vol_43.
6. Radin, Paul. 1929. A grammar of the Wappo language. University of California Publications in American Archaeology and Ethnology 27:1-194.

Bibliografia

- Campbell, Lyle. (1997). *American Indian languages: The historical linguistics of Native America*. New York: Oxford University Press. ISBN 0-19-509427-1.
- Goddard, Ives (Ed.). (1996). *Languages*. Handbook of North American Indians (W. C. Sturtevant, General Ed.) (Vol. 17). Washington, D. C.: Smithsonian Institution. ISBN 0-16-048774-9.
- Mithun, Marianne. (1999). *The languages of Native North America*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0-521-23228-7 (hbk); ISBN 0-521-29875-X.
- Powers, Stephen, *Tribes of California* (1877) (http://books.google.cat/books?id=j6YqAAAAMAAJ&dq=powers+1877+northern+california+indians&printsec=frontcover&source=bn&hl=ca&ei=YHLLS_XBAYS29gTvzq24BA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=4&ved=0CBgQ6AEwAw#v=onepage&q=wappo&f=false)
- Radin, Paul. 1929. *A grammar of the Wappo language*. University of California Publications in American Archaeology and Ethnology 27:1-194.

- Sawyer, Jesse O., *English-Wappo Vocabulary* (Aug 25, 1965). UC Publications in Linguistics. Paper vol. 43.
- Sawyer, Jesse O., "Wappo studies" (1984). Survey Reports. Report #7.
- Sturtevant, William C. (Ed.). (1978–present). *Handbook of North American Indians* (Vol. 1-20). Washington, D. C.: Smithsonian Institution. (Vols. 1-3, 16, 18-20 not yet published).
- Thompson, Sandra A., Joseph Sung-Yul Park, and Charles N. Li, *A Reference Grammar of Wappo (http://repositories.cdlib.org/ucpress/ucpl/vol_138)*, (May 1, 2006). UC Publications in Linguistics, vol. 138. ISBN 978-0-520-09854-1.

Enllaços externs

- Wappo (http://linguistics.berkeley.edu/~survey/languages/wappo.php) al Survey of California and Other Indian Languages
- Texts wappo (http://www.archive.org/details/rosettaproject_wao_vertxt-2)
- OLAC resources in and about the Wappo language (http://www.language-archives.org/language/wao)
- Wappo, California Language Archive (http://cla.berkeley.edu/language/1040?search_within_string=&tab=collections&drestriction=all)
- Wappo Indians of Napa County: Language (http://score.rims.k12.ca.us/activity/wappo/pages/language.html)

Obtingut de «https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Wappo&oldid=24095305»

La pàgina va ser modificada per darrera vegada el 14 jul 2020 a les 20:36.

El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús. Wikipedia® (Viquipèdia™) és una marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.